

KAIP APSAUGOTI INTELEKTINĘ NUOSAVYBĘ?

Intelektinės nuosavybės sąvoka

Pagal Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (WIPO) steigiamosios konvencijos nuostatas intelektinė nuosavybė apima teises, susijusias su: literatūros, meno ir mokslo kūriniais, vaidybine artistų veikla, fonogramų įrašais, radijo ir televizijos laidomis, visų žmogaus veiklos sričių išradimais, moksliniais atradimais, pramoniniais pavyzdžiais (dizainu), prekių ir paslaugų ženklais, firmų vardais ir kitais komerciniais žymenimis, kitas panašaus pobūdžio teises.

Tinkama teisinė intelektinės nuosavybės apsauga ir jos įgyvendinimas – būtina sąlyga intelektinės nuosavybės kūrybiniam procesams skatinti. Neužtikrinus deramo intelektinės nuosavybės apsaugos lygio sunku tikėtis individų ir ūkio subjektų iniciatyvos investicijų ir veiklos ūkio sektoriuose, glaudžiai susijusiuose su intelektine nuosavybe.

Klastojimas ir jo daroma žala

Šiuo metu jau klastojamos ne tik prabangos prekės, aukštosios mados kūriniai, odos dirbiniai ir brangūs laikrodžiai. Pastaraisiais metais smarkiai padaugėjo klastotos produkcijos rūšių. Tai ir maisto produktai, vaistai, automobilių dalys, mobilieji telefonai ir jų dalys, parfumerija ir kosmetika, žaislai ir kitos prekės.

Patekusios į rinką klastotos prekės gali pakenkti vartotojui.

Kodėl klastotos prekės pavojingos?

Dažniausiai jos būna pagamintos naudojant nesaugias, nepatikrintas, nustatytų standartų neatitinkančias medžiagas, kurios kelia rimtą pavojų žmogaus sveikatai ir saugumui.

Besiplečianti prekyba klastotomis ir piratinėmis prekėmis daro neigiamą įtaką ekonomikos augimui, jos plėtrai, užimtumui, inovacijoms, žmonių sveikatai ir saugumui. Dėl klastojimo nukenčia ne tik sąžiningas verslas, bet ir nacionaliniai interesai:

- suklastotų prekių gamintojai ir tiekėjai nemoka mokesčių, ne investuoja į legalių darbo vietų kūrimą ir produktų kokybę, o skatina nelegalų darbą ir šešėlinę ekonomiką;

- tikrasis autorius ir intelektinės nuosavybės teisių savininkas negauna jam teisėtai priklausančio atlyginimo už prekes, kurios parduodamos naudojantis jo vardu;
- teisėti gamintojai, ypač mažos įmonės, turi mažinti gamybą, atleisti darbuotojus, nes tokių įmonių produktai nepajėgia konkuruoti su pigiomis klastotomis prekėmis;
- daromas neigiamas poveikis ekonomikos plėtrai ir užsienio investicijoms;
- suklastotų prekių gamybą ir tiekimą organizuoja nusikalstamos grupuotės, iš gautų pajamų finansuojančios kitas nusikalstamas veiklas. Esama įrodymų, kad vis dažniau klastojimu pasinaudoja teroristinės organizacijos savo veiklai finansuoti.

Lietuvos muitinės vaidmuo kovojant su klastotėmis

Lietuvos muitinė saugo prekių ženklus, registruotus Lietuvos Respublikos valstybiniame patentų biure, ES Vidaus rinkos derinimo tarnyboje (OHIM).

Įgyvendinant intelektinės nuosavybės apsaugos uždavinius bendradarbiaujama ir nacionaliniu, ir tarptautiniu lygiu. Kovoti su pažeidėjais Lietuvos muitinei ypač padeda Kultūros ministerija ir Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

Muitinė ir kitos teisėsaugos institucijos siekia geros partnerystės su verslo atstovais, kad nuolat būtų dalijamasi patirtimi ir informacija.

Įsidėmėkite...

Lietuvos muitinėje intelektinės nuosavybės apsaugos priemonės taikomos prekėms, pagamintoms pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises:

- „suklastotoms prekėms“, t. y. prekėms, įskaitant jų pakuotes, be leidimo pažymėtoms prekių ženklui, tapačiu prekių ženklui, užregistruotam tokios pat rūšies prekėms, arba prekių ženklui, kurio pagal jo esminius požymius negalima atskirti nuo užregistruoto prekių ženklų ir kuris dėl to pažeidžia atitinkamo prekių ženklų savininko teises;

- prekių ženklų simboliams (ženklui, žymeiniui, lipdukui, brošiūrai, naudojimo instrukcijai ar garantijos dokumentui su prekių ženklų simboliu);

- pakuotėms, ant kurių yra suklastoti prekių ženklai;

- „piratinėms prekėms“, t. y. prekių kopijoms, pagamintoms be registruoto ar neregistruoto pagal nacionalinę teisę autorių, gretutinių teisių subjekto ar dizaino savininko sutikimo arba be intelektinės nuosavybės teisių subjekto įgalioto gamybos šalyje asmens sutikimo, jei tokių kopijų gamyba pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės; taip pat prekėms, kurių sudėtyje yra šios prekių kopijos;

- prekėms, kurios pažeidžia patentą, papildomos apsaugos liudijimą, nacionalinę augalų veislių teisę, kilmės vietos ar geografines nuorodas.

Teisių savininkai, norėdami apginti jiems priklausančią intelektinę nuosavybę, turėtų pateikti prašymus dėl muitinės priežiūros priemonių taikymo Muitinės departamentui. Prašymas galioja vienerius metus, vėliau galiojimo terminas gali būti pratęstas. Pateikiant prašymą nereikalaujama nei rinkliavos, nei garantijos.

Intelektinės nuosavybės teisių subjektas arba asmuo, įgaliotas naudotis intelektinės nuosavybės teise, arba bet kurio šių asmenų atstovas turi pateikti Muitinės departamentui:

- Reglamentu 1891/2004 patvirtintą prašymo formą (du egzempliorius);
- intelektinės nuosavybės registraciją (jeigu ji registruojama) patvirtinančius dokumentus;
- dokumentus, įrodančius, kad teisių subjektas įgaliojo pareiškėją atstovauti jo teisėms ir kreiptis į muitinę (jeigu prašymą pateikia ne pats teisių savininkas);
- Reglamentu 1891/2004 patvirtintos formos deklaraciją, kuria pasižadama padengti muitinės išlaidas, susijusias su prekių saugojimu ir naikinimu.

Labai svarbu pateikti kuo tikslesnę informaciją apie prekes, jų klasifikavimo požymius, gabenimo būdus, teisėtus gamintojus ir gabentojus. Kuo tikslesnė informacija, tuo lengviau muitinei tokias prekes aptikti ir atpažinti.

Muitinės veiksmai

Muitinė, įtardama, kad prekės pagamintos pažeidžiant intelektinės nuosavybės teisių savininko teises, gali jas sulaikyti:

- *muitinės iniciatyva (ex-officio);*
- *pagal galiojantį teisių subjekto prašymą.*

Muitinė savo iniciatyva arba pagal intelektinės nuosavybės teisių subjektų prašymą sulaiko prekes, jeigu įtaria, kad jos pagamintos be teisių subjekto sutikimo. Sulaikiusi prekes muitinė skubiai informuoja teisių subjektą arba jo atstovą ir šis gali atvykti į prekių saugojimo vietą, apžiūrėti prekes, imti jų pavyzdžius. Jeigu pasitvirtina prielaida, kad prekės pagamintos neteisėtai, teisių subjektas per 10 darbo dienų turi kreiptis į teismą dėl savo teisių apsaugos ir pateikti prekes sulaikiusiai teritorinei muitinei ieškinio pareiškimo su teismo žyma kopiją. Gavusi tokį dokumentą muitinė saugo prekes iki galutinio teismo sprendimo įsisteisėjimo. Priešingu atveju muitinė prekes išleidžia. Tam tikrais Reglamento 1383/2003 11 straipsnyje nustatytais atvejais prekės gali būti sunaikintos nesikreipiant į teismą.

Muitinės veiklą šioje srityje reglamentuojantys teisės aktai

Lietuvos muitinės veikla intelektinės nuosavybės apsaugos srityje remiasi bendromis muitinės priežiūros priemonėmis, apibrėžiamomis Bendrijos muitinės kodeksu (Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92) ir Tarybos 2003 m. liepos 22 d. reglamentu (EB) Nr. 1383/2003 bei Komisijos šio reglamento įgyvendinimo 2004 m. spalio 21 d. reglamentu Nr. 1891/2004.

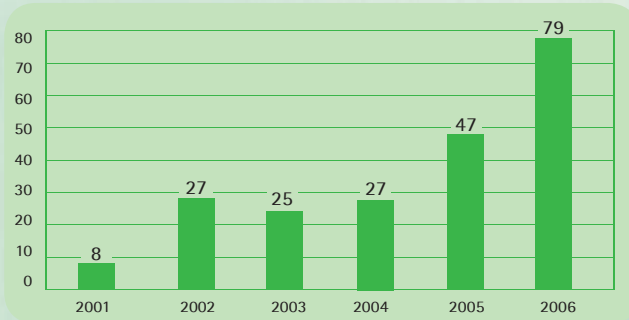
Veiklą intelektinės nuosavybės apsaugos srityje reglamentuoja šie Lietuvos Respublikos teisės aktai:

- Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas (Žin., 2004, Nr. 73-2517);
- Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2004 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. 1B-549 patvirtintos „Prekių, laikytinų pagamintomis pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, neišleidimo, sulaikymo, saugojimo, apžiūros ir pavyzdžių ėmimo taisyklės“ (Žin., 2004, Nr. 86-3160);
- Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2004 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. 1B-550 „Dėl garantijų, susijusių su tam tikrų intelektinės nuosavybės teisių apsauga, pateikimo“ (Žin., 2004, Nr. 86-3159);
- Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2004 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. 1B-622 patvirtintos „Informavimo apie veiksmus su prekėmis, laikytinomis pagamintomis pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, taisyklės“ (Žin., 2004, Nr. 94-3472, 97);
- Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2005 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. 1B-288 patvirtintos „Muitinės neišleistų arba sulaikytų prekių, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, sunaikinimo taisyklės“ (Žin., 2005, Nr. 51-1731).

Statistika

Suklastotų prekių sulaikymai (atvejų skaičius) Lietuvos muitinės postuose

Informacija

Išsamesnės informacijos, susijusios su muitinės taikomomis intelektinės nuosavybės apsaugos priemonėmis, rasite Lietuvos muitinės interneto svetainėje www.cust.lt arba galima teirautis Muitinės departamento tel. (8~5) 266 61 24.

Naudingos nuorodos

Lietuvos Respublikos Valstybinis patentų biuras www.vpb.lt

ES Vidaus rinkos derinimo tarnybos duomenų bazė www.oami.europa.eu

Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos duomenų bazė

<http://www.wipo.int/ipdl/en/>

KAIP APSAUGOTI INTELEKTINĘ NUOSAVYBĘ?

Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos

A. Jakšto g. 1/25, LT-01105 Vilnius

Tel. (8~5) 266 61 11

Faks. (8~5) 266 60 05

El. paštas info@cust.lt

<http://www.cust.lt>

Informacija verslo atstovams ir keleiviams, tel. (8~5) 261 30 27

Nemokamas pasitikėjimo tel. 8~800 55 544

Išleido LĮ „Kriventa“, V. Pietario g. 5-3, LT-03122 Vilnius, tel./faks. (8~5) 265 06 29

www.kriventa.lt

Pasirašyta spaudai 2007-07-04, tiražas 1000 vnt.